

## REFERAT

### Møde i Verdensarvsrådet Stevns Klint

Onsdag d. 11.04.2018 kl. 10-12.00 hos Verdensarv Stevns, Tinghuset, Algade 8, 4660 St. Heddinge.

#### Indkaldte mødedeltagere

Stevns Kommune	Anette Mortensen, borgmester (formand/mødeleder) Mikkel Lundemann Rasmussen, formand for udvalget for Arbejdsmarked, Erhverv og Turisme Flemming Petersen, formand for udvalget for Plan, Miljø og Fritid
Slots- og Kulturstyrelsen	Bolette Lehn Petersen, arkitekt
Naturstyrelsen	Claus Jespersen, skovrider
Gjorslev Gods	Peter Henrik Tesdorpf, godsejer
Observatør Stevns Kommune	Bjørn Voltzmann, vicekommunaldirektør Berith Burkandt, leder Natur & Miljø
Selskabet Højeruplund	Jens Carl Jørgensen, formand
Østsjællands Museum	<del>Hise Sørensen, vicedirektør</del> (Orla Madsen, direktør) Jesper Milàn, museumsinspektør
Verdensarv Stevns	Tove Damholt, direktør Naja Habermann, site manager (referent)
Observatør	Kathrine Henriksen, Stevns Turistforening

*Højeruplund er blandt klintens primære besøgssteder og central i planer for udvikling af Stevns Klint som beskrevet i Stevns Kommunes fondsansøgning Stevns Klint UNESCO Verdensarv. Områdets primære ejer, Selskabet Højeruplund, er på denne baggrund tilbudt en plads i Verdensarvsrådet Stevns Klint.*

*Velkommen til Jens Carl Jørgensen fra Selskabet Højeruplund.*

#### 1. Dagsorden

Godkendelse af dagsorden.

#### 2. Referat

Referat fra sidste møde er vedhæftet til orientering.

#### 3. Status for Stevns Klint (30 min)

Monitering er et krav fra UNESCO til forvaltningen af et verdensarvssted. Monitering for 2017 er afsluttet og afrapporteret i Monitering Stevns Klint 2017, som konkluderer, at der ikke er identificeret områder, hvor der er behov for hurtig indsats, men at der er en række områder, som fortsat kræver særlig opmærksomhed.

Moniteringsarbejdet for Stevns Klint blev indledt i 2013 og står nu foran en revision med henblik på at optimere effekten af indsatsen. I moniteringsrapporten for 2017 arbejdet med en ny form, som skal øge læsbarheden. I 2018 er det planen at revurdere valget af emner for at sikre, at de rigtige emner monitoreres på den bedste måde.

To spørgsmål til Verdensarvsrådet:

- Giver monitoringsrapportens konklusioner anledning til bemærkninger?
- Har Verdensarvsrådet input til kommende monitorings emnevalg og metode?

Vedhæftet til drøftelse og orientering.

*Claus Jespersen: Vandrefalken yngler 2-3 steder langs Stevns Klint,*

*Orla Madsen: Godt format, advarer mod at bruge alt for mange ressourcer på at tælle besøgende, anbefaler at holde publikumsovervågningen så enkel som muligt. Claus Jespersen: oplever at det er et vigtigt redskab især politisk at kende besøgstal og mønstre. Bolette: fint forståelig rapport, får lyst til at dykke et lag dybere ned. Kathrine: Ud fra et turismeudviklings synspunkt er tallene vigtige. Naja: Nye monitorer på vej med sparring med samme firma som Fyr/Realdania. Mikkel: Vigtigt at vi gøre det klar hvad man vil bruge data til. Claus: Godt og fint letforståeligt, tilbyder sparring med Naturstyrelsens fagpersoner.*

#### **4. Status på igangværende projekter (45 min)**

Besøgscenteransøgning, adgang ved Omya, tilladelse til indvinding af råstoffer, frednings-sag, turismearbejde v. Stevns Kommune  
Turismestrategisk Samarbejdsgruppe v. Verdensarv Stevns  
Trappe Stevns Fyrcenter v. Claus Jespersen  
Renovering Højerup Gl. Kirke v. Selskabet Højeruplund  
Arbejdsdeling omkring verdensarvsopgaver v. Stevns Kommune

Til orientering.

*Besøgscenter/Bjørn orienterede: Ansøgning januar 2017, pt. positiv dialog med tre større danske fonde, der er grund til optimisme og man forventer snarlig afklaring. Organisation bliver formentlig en ny selvstændig fond eller selvejende institution. ØSM er fortsat ansvarlig for formidling. Arkitektonisk opgradering af Højerup - en fjerde stor dansk fond, materiale er under udarbejdelse.*

*Hotel på ØSMs grund. (Bjørn) Kommunen har meldt ud, at man gerne ser at der kommer mulighed for overnatninger på grunden.*

*OMYA (Berith): Stevns Kommune og regionen samt diverse interessenter har holdt møde, og indsamlet input til fortsat råstofindvinding i Sigerslev. Bl.a. adgang for amatørgeologer ved bestemte lejligheder. Tove: ØSM og VS kom primært med forsknings- og formidlingsrelaterede input, bla. Efter at have konsulteret den geologiske referencegruppe. Samarbejdet med regionen fungerer godt.*

*Der ansøges pt. fondsmidler til at bygge en ny trappe ved stranden nord for bruddet for at sikre trampestiens forløb efter en udvidelse, kommunal medfinansiering 175.000.*

*Fredningssagen behandles i Naturklagenævnet ultimo september 2018, der forventes en afklaring kort tid efter.*

*Turismesamarbejde (Bjørn). Det pibler overalt - Samarbejdet med VISM går generelt bedre og bedre, området er blevet tilført midler fra flere sider (Turistforeningen + Stevns Kommune), Stevns Kommune har prioriteret at (oprette) en ny stilling med ansvar for turisme.*

*Turismestrategisk samarbejde (Tove) -genoptaget samarbejde koordineres pt. af VS på vegne af kommunen, mange tiltag i gang efter principperne for bæredygtig turisme. Stevns er kendt for at være mange der arbejder sammen, det gør os til et verdensarvsområde som omverdenen kigger på.*

*Claus Jespersen: Bæredygtig turisme -det bliver afgørende at sikre midler til drift fremadrettet. Det er svært at finde en metode fungere!  
opstart nationalparker England inspiration, primær udfordring er at sikre midler til drift - kanalisere penge fra de besøgende til at drive området. Tove: lokal udvikling er en af metoderne. Naja: erfaringer Grønland gæsterne vil gerne både betale frivilligt og gennem mindre overnattingsafgift.*

*Trappe ved fyr (Claus)- Vi fastholder at lave en geoteknisk undersøgelse inden yderligere beslutninger træffes af Realdania. Hvis det potentielle ynglested bliver ynglested må vi skynde næste undersøgelse til efter yngleperioden medio juli. Stevns Kommune og Naturstyrelsen understreger ønsket om at tage hensyn til vandrefalken. Det kan ende med at en evt. trappe først etableres efter ynglesæsonen 2019. Tove: Orienteringen til UNESCO der har fundet sted er fortsat nok? Bolette anbefaler at sende et tilrettet forslag til UNESCO når det er på plads.*

*Renovering Højerup gl. kirke (Jens Carl Jørgensen): Selskabet Højeruplund lille forening, forpligtet til at vedligeholde kirken. Renoveret i 80'erne af Nationalmuseet for statslige midler. Tilsynsrapport fra slut 2014 kritisk. Fondsmidler er nu sikret til selve bygningen, udenomsarealerne (inkl. Støttemur under kirken og kystsikring seneste renoveret i 1990'erne) og kirkens inventar. Samlet budget 2-3 mio. kroner. Projektet er skudt i gang og kører over en to-årig periode. Fugt er en af de større problemer. Plan at der skal være booking af kirken på hjemmeside, max tre arrangementer pr. dag. Kun borgerlige vielser, kirken må ikke lukkes for offentlig adgang. Naja: behov for klar kommunikation om den korte varighed til øvrige publikum.*

*Samarbejde ØSM, VS og SK (Bjørn) – positivt samarbejde genoptaget, ØSM er genindtrådt i VS bestyrelse (ØSMs formand og borgmester fra Faxe Kommune) og holder jævnlige møder.*

## 5. Nyt fra Verdensarv Stevns (15 min)

UNESCOS rådgivende organ for natursteder på verdensarvslisten, IUCN, gennemfører i 2017 den første revision af den globale evaluering af verdensarvssteder, IUCN World Heritage Outlook. Stevns Klint er evalueret og modtog evalueringsrapport i november 2017. Vedhæftet til orientering.

I samarbejde med Stevns Erhvervsråd er partnerprogram for Stevns Klint relanceret i 2018. Programmet har nu 70 partnere. Den primære indsats for 2018 fokuserer på digital synlighed (Tripadvisor) og samarbejde mellem parterne og et produktprogram er under udvikling. Partnerprogrammet tager udgangspunkt i UNESCOs definition af bæredygtig turisme (fokus på bevarelse af natur- og kulturværdier samtidig med lokal økonomisk vækst og vækst i lokal glæde og stolthed) og i Forvaltningsplanens grundprincipper om bæredygtighed, medejerskab, verdensarv som løftestang for udvikling i hele Stevns Kommune. Partnerprogrammet er for virksomheder, organisationer og foreninger.

Et venneprogram er langsomt ved at blive introduceret. Venneprogrammet er for enkeltpersoner og giver adgang til særarrangementer, nyhedsbreve og Facebook-side.

*Tove orienterede: Det går rigtig godt!*

*Partnerprogrammet der er relanceret i januar i samarbejde med Stevns Erhvervsråd, årets indsats er digital synlighed/ Tripadvisor. Det opleves allerede nye samarbejder, med verdensarven som platform.*

*Nyt venneprogram er under udrulning for at sikre kommunikationsflowet til privatpersoner, hvor man får bla. Nyhedsbrev og adgang til særlig facebookgruppe.*

*Ny fælles hjemmeside for verdensarven, der foregår pt. dialog om finansiering. VS har afsat midler til en ny egen hjemmeside.*

*IUCN: highly effective management, ingen umiddelbare trusler.*

## 6. Gensidig orientering (15 min)

Rådets medlemmer orienterer hinanden om aktuelle sager.

*Tove: kommunikationsstrategien for fossilindsamling virker efter hensigten, selvjustist i geologgrupper i forbindelse med nyt spred.*

*Jesper: Al verdensarvs- og geologisk formidling flyttes til underetagen i Geomuseum Faxe. Testområde for udstilling til nyt besøgscenter. Fortsat guidede verdensarvsture på klinten. Bjørn foreslå at invitere de to kommunalbestyrelser til forpremiere på udstillingen.*

*Jesper: Ny heavy metalnummer om KT grænsen er under indspilning af anerkendt band fra Luxemburg.*

*Gederne der afgræsser klinten under Højerup gl. Kirke kommer d. 20. april kl. 15.30. Mindre end ti stk.*

#### **7. Næste møde**

Dato fastlægges for næste møde i Verdensarvsrådet.

*Onsdag d. 19. september kl. 10-12.*

#### **8. Eventuelt**

NH 11.04.2018